

ฟุกุชิมะ กับ 8 ปีแห่งการฟื้นฟูจากภัยพิบัติ

ดร.ณัฐ สีสะวัฒน์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ อุทกศาสตร์ มหาวิทยาลัย
กลุ่มวิจัยระบบสารสนเทศการจัดการภัยพิบัติและ
ความเสี่ยง อุทกศาสตร์ มหาวิทยาลัย
<http://natt.leelawat.com>

จาก วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 จนถึงเวลานี้ก็นับเป็นเวลา
กว่า 8 ปี แต่ก็ยังไม่สิ้นสุดภารกิจการฟื้นฟูตามแผนที่
รัฐบาลญี่ปุ่นกำหนดไว้ทั้งสิ้นเป็นเวลา 10 ปี (Leelawat, Suppasri,
& Imamura, 2015) หนึ่งในจังหวัดที่ไม่พุดถึงก็คงไม่ได้ นั่นก็คือ จังหวัด
ฟุกุชิมะ (福島県) ที่ได้รับผลกระทบจากทั้งภัยแผ่นดินไหว สึนามิ
รวมทั้งการระเบิดของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ แต่เวลา 8 ปีที่ผ่าน
ก็ทำให้เห็นถึงความทุ่มเทในการฟื้นฟูจังหวัดรวมทั้งภาพลักษณ์ใน
สายตาชาวญี่ปุ่นและชาวต่างประเทศ บทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอ
สถานการณ์ปัจจุบันว่าตอนนี้เป็นอย่างไรรึบ้างครับ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปฏิภาณ ปัญญาพลกุล และผู้เขียน
ได้รับโอกาสจากผลงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดฟุกุชิมะเชิญไป
ศึกษาการฟื้นฟูจังหวัดฟุกุชิมะ จึงได้เห็นถึงความพยายาม และความ
สามารถของรัฐบาลท้องถิ่นในการวางแผน และการลงมือฟื้นฟูจังหวัด
และนำประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับมาแชร์ให้ท่านผู้อ่านครับ

ฟุกุชิมะ

ด้วยความใหญ่ของพื้นที่จังหวัดฟุกุชิมะถึง 13,782.75 ตาราง
กิโลเมตรซึ่งใหญ่เป็นจังหวัดอันดับที่ 3 ของประเทศญี่ปุ่น และมี
จำนวนประชากรก่อนเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติถึงกว่า 2 ล้านคน (Nakai,
n.d.) ทำให้จังหวัดฟุกุชิมะเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าสนใจ มีกิจกรรมด้าน
วัฒนธรรม มีสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งเกษตรกรรมที่น่าสนใจต่างๆ

มากมาย อย่างไรก็ตามหลังจากเกิดเหตุการณ์จำนวนประชากรได้ลดลงไปอย่างมาก ทั้งจากจำนวนประชากรที่เสียชีวิต 4,067 คน จากเหตุแผ่นดินไหว และผลกระทบที่เกี่ยวข้อง (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครอบครัว กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟูกูชิมะ, 2561)

การฟื้นฟูฟูกูชิมะ:

นับเป็นอีกหนึ่งภารกิจใหญ่ของจังหวัดที่จำเป็นต้องปรับความเข้าใจของสายตาผู้คน โดยเฉพาะในเรื่องความปลอดภัยจากรังสี หากถามถึงความปลอดภัยจากกัมมันตรังสีนั้น ทางจังหวัดฟูกูชิมะได้มีการนำเสนอค่าเฉลี่ยของรังสีที่วัดได้ที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจาก 2.74 ไมโครซีเวิร์ตต่อชั่วโมงในช่วงเดือนเมษายน ปี 2554 เหลือ 0.15 ไมโครซีเวิร์ตต่อชั่วโมงเมื่อเดือนกรกฎาคม ปี 2561 (จากค่าเฉลี่ยก่อนเกิดเหตุการณ์อยู่ที่ 0.04 ไมโครซีเวิร์ตต่อชั่วโมง) (Nakai, n.d.) ปัจจุบันทางจังหวัดมีการปรับลดพื้นที่อพยพเนื่องจากภัยพลังงานปรมาณูลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อเดือนเมษายน ปี 2561 ก็เหลือเพียง 371 ตารางกิโลเมตร หรือ 2.7% ของพื้นที่เท่านั้น (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครอบครัว กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟูกูชิมะ, 2561)

หนึ่งในรูปธรรมที่เห็นได้ชัดคือ การพยายามสื่อสารข้อมูลที่ต้องการให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้เข้าใจ และเรียนรู้ไปกับศูนย์สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมประจำจังหวัดฟูกูชิมะหรือ 'คอมมิวนิตี ฟูกูชิมะ' ที่ผู้เขียนเคยเล่าให้ฟังไปก่อนหน้านี้เอง (ณัฐ ลีละวัฒน์, 2562) นอกจากนี้ที่คอมมิวนิตี ฟูกูชิมะแล้วก็มี 'ศูนย์รังสีในสิ่งแวดล้อม' ที่

อำเภอมินามิโซมะ 'ศูนย์เพื่อการอาศัยร่วมกับสัตว์ป่า' แห่งหมู่บ้านโอทามะ และ 'ศูนย์สิ่งแวดล้อมน้ำอินทรีชิโร' ที่ตำบลอินทรีชิโร ที่พร้อมให้ความรู้กับผู้มาเยือนอีกเช่นกัน (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครอบครัว กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟูกูชิมะ, 2561, น. 2)

จากบทบาทการเป็นหนึ่งในผู้ผลิตผลผลิตทางการเกษตรและประมงของประเทศญี่ปุ่น จังหวัดฟูกูชิมะใช้ความพยายามอย่างมากในการทำให้สินค้าได้กลับมาเป็นที่ยอมรับของลูกค้าอีกครั้ง ปัจจุบันหลังจากมีมาตรการมากมาย จังหวัดก็ยังไม่ละเลยในการตรวจสอบคุณภาพของรังสีตกค้าง แถมยังเพิ่มความเข้มข้นของมาตรฐานให้สูงกว่าระดับที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปอีกด้วย เช่น การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ทั่วไปถูกกำหนดไว้ที่ 100 Bq/kg สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร (มาตรฐาน EU อยู่ที่ 1,250 Bq/kg) หรือน้ำดื่มที่ถูกกำหนดไว้ที่เพียง 1 Bq/kg สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร (มาตรฐาน EU อยู่ที่ 1,000 Bq/kg) เป็นต้น (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครอบครัว กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟูกูชิมะ, 2561)

ที่น่าสนใจคือการตรวจสอบข้าวกล้องในกระสอบนั้นเป็นการตรวจแบบทุกเม็ด ฟังถูกแล้วครับ 'ทุกเม็ด' ในกระสอบจะต้องถูกตรวจรังสีตกค้างก่อนนำไปวางจำหน่าย และตลอดช่วงระยะเวลาการเก็บตัวอย่างระหว่างเดือนสิงหาคม ปี 2560 ถึงเดือนมิถุนายน ปี 2561 มีการเก็บตัวอย่างข้าวกล้องไปแล้ว 9,970,000 ตัวอย่าง แต่ก็ไม่พบจำนวนตัวอย่างที่มีค่าเกินมาตรฐานแต่อย่างใด (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครอบครัว กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟูกูชิมะ, 2561) ทุกผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการตรวจสอบก็จะได้รับการติดฉลากรับรองการผ่านการตรวจแล้วเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคอีกด้วย แถมยังมีการประกาศผลการตรวจสอบทางเว็บไซต์ของ Fukushima Prefecture Agriculture, Forestry and Fisheries Products Processed Food Monitoring Information (<https://www.new-fukushima.jp/>) ให้ทุกท่านได้อุ่นใจอีกต่างหาก

นอกจากผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องแล้วยังมีการประกาศการตรวจสอบกลุ่มตัวอย่าง ผัก ผลไม้ ผลผลิตจากปศุสัตว์ ผักป่า เห็ด อาหารทะเล ปลาน้ำจืดทั้งปลาเลี้ยงและปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพืชป่า ซึ่งพบว่า มีเพียงหนึ่งตัวอย่างจากพืชป่า และสองตัวอย่างจากปลาน้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติเท่านั้นที่พบตัวอย่างเกินค่ามาตรฐานคิดเป็นสัดส่วนเพียง 0.18% และ 0.61% ตามลำดับ (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครอบครัว กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟูกูชิมะ, 2561)

อาหารพื้นเมืองของจังหวัดฟุกุชิมะ ณ โรงแรม Iwaki-Yumoto Hot Spring Koito Ryokan นำทานใหม่ครับ

เส้นทาง Diamond Route

อีกหนึ่งภารกิจในการฟื้นฟูด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดในปัจจุบันด้วยความร่วมมือกันระหว่างจังหวัดฟุกุชิมะ จังหวัดอิบาระกิ และจังหวัดโทชิเกะ จึงได้เกิดแผนการท่องเที่ยวใหม่ที่เรียกว่า 'Diamond Route' (Fukushima Prefectural Government, Ibaraki Prefectural Government, and Tochigi Prefectural Government, 2018) เป็นเส้นทางการเดินทางที่แนะนำนักท่องเที่ยวให้สามารถเดินทางจากกรุงโตเกียวสู่อีกสามจังหวัดซึ่งมีลักษณะทั้งวัฒนธรรม อาหาร ผลไม้ สถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความแปลกใหม่ใจกลางธรรมชาติ และวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของแต่ละสถานที่อีกด้วย

โอลิมปิกแห่งการฟื้นฟู

ล่าสุดจังหวัดฟุกุชิมะก็มีความพร้อมที่จะประกาศเรื่องราวความพร้อมหลังผ่านช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูมาเป็นเวลายาวนานผ่านการได้รับเลือกให้เป็นจุดเริ่มต้นของการวิ่งคบเพลิง 'โตเกียวโอลิมปิก' ในวันที่ 26 มีนาคม ปี พ.ศ. 2563 จังหวัดฟุกุชิมะต้องการจะบอกเล่า "ความรู้สึกขอบคุณต่อการสนับสนุนที่ได้รับจากทุกท่านภายในประเทศและจากต่างประเทศนับตั้งแต่เกิดแผ่นดินไหวใหญ่ที่ญี่ปุ่น" (แผนกฟื้นฟู-วางแผนครบวงจร กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟุกุชิมะ, 2561, น. 2) ในฐานะ "โอลิมปิกแห่งการฟื้นฟู" และคงมีอะไรให้ติดตามอีกมากมาย

อ้างอิง

Fukushima Prefectural Government, Ibaraki Prefectural Government, and Tochigi Prefectural Government. (2018). *Diamond Route: A Lifetime in the Heart of Japan*. Bangkok: Kori Planning.

Leelawat, N., Suppasri, A., & Imamura, F. (2015). Disaster recovery and reconstruction following the 2011 Great East Japan earthquake and tsunami: A business process management perspective. *International Journal of Disaster Risk Science*, 6(3), 310-314.

Nakai, Y. (n.d.). Current Status and Problems in Recovery and Reconstruction of Affected Areas: From Disaster Onset to Present. Fukushima: Fukushima Future Center for Regional Revitalization of Fukushima University.

ณัฐริทธิ์ละวัฒน์. (2562, มีนาคม). คอมมิวนิตี ฟุกุชิมะ: แหล่งให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแห่งฟุกุชิมะ. *TPA News*, ฉบับที่ 267 (น. 42-44), กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

แผนกฟื้นฟู-วางแผนครบวงจร กองปรับปรุงโครงการ จังหวัดฟุกุชิมะ. (2561, สิงหาคม 6). *อย่างก้าวสู่การฟื้นฟูฟุกุชิมะ <ฉบับภาษาไทย>*.